

Костянтин Клепач

Слухач магістерської програми

Науковий керівник: к.е.н., доцент Завитій О.П.

Тернопільський національний економічний університет

СПОСОБИ КЕРУВАННЯ СТРАХОВИМИ РИЗИКАМИ

Страховий ризик – це ризик, що може бути оцінений з погляду ймовірності настання страхового випадку й кількісних розмірів можливого збитку. Основними критеріями, які дозволяють уважати ризик страховим, є такі:

- ризик, що включається в обсяг відповідальності страховика, повинен бути можливим;
- ризик повинен носити випадковий характер;
- випадковість прояву даного ризику можна співвіднести з масою однорідних об'єктів.

Цілеспрямовані дії по обмеженню або по мінімізації ризику в системі економічних відносин зветься керування ризиком (менеджменту ризику) Менеджмент ризиків визначають як цілеспрямований пошук й організацію роботи зі зниження ступеня ризику, мистецтво одержання й збільшення доходу (виграшу, прибутку) у невизначеній господарській ситуації. Кінцева мета ризику-менеджменту відповідає цільовій функції підприємництва. Вона полягає в одержанні найбільшого прибутку при оптимальному, прийнятному для підприємця співвідношенні прибутку й ризику.

Концептуальний підхід у використанні керування ризиком у страхуванні містить у собі три основні позиції: виявлення наслідків діяльності економічних суб'єктів у ситуації ризику, уміння реагувати на можливі негативні наслідки цієї діяльності, розробку й здійснення заходів, за допомогою яких можуть бути нейтралізовані або компенсовані імовірнісні негативні дії.

Серед способів керування ризиками виділяють дві групи – організаційно-технічні й фінансово-договірні способи.

До організаційно-технічних відносяться способи запобігання ризиків і способи скорочення ризиків.

Запобігання ризику – найбільш рішучий метод взаємодії з ризиком; він полягає в загальному обмеженні збитку, підлягаючого специфічному ризику. Однак цей метод найбільш обмежений у практичному застосуванні, оскільки приводить до відмови від деякої діяльності й тому – до втрати вигоди, що супроводжує цю діяльність.

Способи скорочення ризиків націлені на скорочення або ймовірності збитків, або розміру наслідків збитків. Із цією метою використовуються такі прийоми:

- організаційні способи (поділ, об'єднання, диверсифікація) ;
- технічні способи;
- навчання й тренування персоналу;
- комбінований спосіб.

Поділ ризиків, як правило, здійснюється за рахунок поділу активів підприємницької фірми. Суть його полягає в скороченні максимально можливих втрат за однією подією, але при цьому одночасно зростає число випадків ризику, які потрібно контролювати.

При об'єднанні ризику можливий ризик розподіляється між декількома суб'єктами економіки. Об'єднання робить втрати більш передбачуваними, тому що зростає число одиниць, обтяжених ризиком і перебуваючих під контролем однієї фірми.

Диверсифікація – спосіб поділу активів (інвестицій) з наступним об'єднанням ризиків. Диверсифікованість підприємницької діяльності полягає в розподілі зусиль і капіталовкладень між різноманітними видами діяльності, безпосередньо не пов'язаними один з одним.

Технічні способи включають процедурні способи й технічні засоби. Процедурні способи можуть включати планування й підготовку дублюючих виробничих потужностей, планування заходів на випадок аварії, ліквідацію слабких структурних місць.

При комбінованому способі здійснюється комплексне одночасне використання всіх або частини з перерахованих вище способів. Складається план заходів, що визначає час реалізації діяльності або конкретного проекту.

Друга група способів керування ризиками визначається як фінансово-договірні способи. Вони включають:

- способи самостійного протистояння ризику;
- способи передачі ризику;
- страхування ризиків.

Способи самостійного протистояння ризику полягають у фінансуванні збитків за рахунок власних коштів. До таких способів відносяться:

- створення спеціального внутрішнього фонду (фонду самострахування) ;
- організація галузевої (кэптивної) страхової компанії;
- фінансування ризику з поточного бюджету.

Передача ризику здійснюється шляхом укладання контрактів таких типів:

- будівельних (всі ризики, пов'язані з будівництвом, бере на себе будівельна фірма);
- орендних - частина ризиків передається шляхом спеціальних застережень у договорі оренди;
  - контрактів на зберігання й перевезення вантажів (транспортній компанії передаються ризики, пов'язані з випадками на транспорті, що виникли з їх вини, по загибелі або псування продукції) ;
  - контрактів продажу, обслуговування, постачання;
  - контрактів - доручень;
  - договорів факторингу (факторинг дозволяє підприємницькій фірмі, що передає свої боргові зобов'язання фактору-посередникові, забезпечити гарантію на одержання всіх платежів, зменшуючи в такий спосіб кредитний ризик підприємства);
  - біржових угод.

Страхування ризиків. У принципі страхування відноситься до методу передачі ризику за допомогою контракту й найбільш близько відповідає ідеальним умовам, пропонованим до передачі ризику.

З погляду страхувальника, використання страхування перекладає фінансовий ефект, що виникає через ризик, на іншого суб'єкта – страхову компанію (страховика), тоді як страховик покриває ефект ризиків страхувальника, виплачуючи йому певну частину грошей. Замість цього страховик жадає від страхувальника оплати страхової премії. Із цих премій і премій інших страхувальників страховик створює фонд. Із цього фонду страховик може відшкодувати збитки, які страхувальник може понести. Тому основна функція страхової компанії – запобігти фінансовому ефекту ризику, якому можуть бути обтяжені страхувальники.

Переваги, одержувані страхувальником від страхування, крім перерахованих, містять у собі також додаткову можливість використання сервісних послуг з менеджменту ризиків, які забезпечуються страховою компанією або страховим брокером.

Список використаних джерел

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.–метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2000. 292 с.
2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. К.: ТОВ “Борисфен-М”, 2006.
3. Завитій О.П. Стратегічне управління розвитком економічних систем на регіональному рівні Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень: матеріали VII всеукр. наук.-практ. конф. 26 квітня. 2018 р. (ЛТЕУ, м. Львів). Тернопіль : Крок, 2018. С. 116-118.